

روش تحقیق

با رویکردی به پایان نامه نویسی

هیچ چیز برای جوینده علم ضروری تر از تاریخ آن و منطق اکتشاف قوانین علمی نیست... راه کشف کردن خطا به کار بردن فرضیه و روش آزمون آن است.

(لورد آکن)

ب. رویکرد تدوینی (نگارشی)

در این رویکرد پژوهشگر با استفاده از یک چارچوب تعریف شده (فصلها و محتوای آنها) آنچه را که طی رویکرد فرآیندی در انجام مراحل و گامهای تحقیق بدست آورده است مدون می‌سازد. در واقع یکی از مشکلات اساسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی (به‌ویژه کارشناسی ارشد) هنگام پایان نامه نویسی آن است که مطالب مختلف و متنوعی را که در کتابهای روش تحقیق وجود دارد در چارچوب یک پایان نامه منظم داده و مدون سازند. برای رفع این مشکل است که فصل بندی کتاب حاضر بر اساس فصلهای یک پایان نامه تنظیم شده است به گونه‌ای که دانشجوی می‌تواند بر اساس فصلهای کتاب، فصلهای پایان نامه خود را آماده و تدوین نماید (به عبارت دیگر از رویکرد تدوینی در تنظیم کتاب استفاده شده است)

ساختار کتاب

صفحات مقدماتی پایان نامه: در این قسمت چگونگی تهیه صفحاتی که بر اساس عرف و سنت در ایران دانشجویان باید در صفحات ابتدایی پایان نامه خود آنها را قرار بدهند توضیح داده شده است، صفحاتی مانند صفحه روی جلد، تشکر و تقدیر، اهدا...

فصل اول: طرح تحقیق (کلیات)

این فصل که حالت نقشه اولیه پایان نامه را دارد در واقع مدل ساده‌ای از کل پایان نامه است. در این فصل، ۱۶ مورد که بطور متداول باید ذکر شود، تشریح و توضیح داده شده است، مواردی چون بیان مساله، مدل تحلیلی تحقیق، فرضیه‌های تحقیق، چارچوب نظری...

فصل دوم: مروری بر ادبیات تحقیق (پیشینه تحقیق)

در هر پایان نامه، این فصل در برگیرنده چکیده‌ای از آخرین مطالعات و دستاوردهای علمی پیرامون موضوع تحقیق می‌باشد که محقق به آن دسترسی داشته است. در این فصل مواردی چون، ضرورت مروری بر ادبیات موضوع، نقش پیشینه تحقیق در فرآیند تحقیق، کارکردهای پیشینه تحقیق... تشریح شلطاست.

فصل سوم: آشنایی با قلمرو مکانی تحقیق (جامعه آماری)

هر پایان نامه در حوزه علوم اجتماعی بویژه مدیریت در واقع در زمره تحقیقات کاربردی است. لذا پژوهشگر باید سازمانی را که در آن آزمون‌دنیهای خود را مورد بررسی قرار می‌دهد ابتدا به خوبی بشناسد و سپس این شناخت را به طور مختصر به بررسی کنندگان پایان نامه خود ارائه کند. در این فصل توصیه‌هایی

تردید نیست که «علم و تحقیق» در رقم زدن سرنوشت ملت‌ها نقشی مؤثر و کارساز یافته و به عنوان کارآمدترین «ساز و کار قدرت» در مناسبات ملل و جغرافیای جهانی تأثیری عمده دارد. به زبان دیگر در مدیریت و مهندسی جهان امروز، پیچیده‌ترین کشمکش‌های سیاسی و خریصانه‌ترین سودجوییهای اقتصادی در قالب رویکردهای علمی و فن آورانه رخ می‌نماید و کلام آخر را در تعیین «فراادستی» و «فروادستی» ملت‌ها مشخص می‌سازد. اصلی‌ترین کانونهایی که می‌توانند ایجاد کننده و هدایتگر انگیزه‌های جستجوگری و پژوهندگی در راستای آرمانهای ملی باشد، دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی است. در میان این دو مرکز پژوهندگی تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها به عنوان فرایند پرورش دهندمحققان، ساز و کاری «پژوهشگر آفرین» است که محققان فردای جامعه، با نگارش پایان نامه‌های خود، اولین پژوهش خود را برای حل مسائل گوناگون اجتماعی تجربه می‌کنند. شواهد و قرائن بیانگر آن است که امر پایان نامه نویسی در سطح دانشگاههای مابیه ویژه در رشته‌های علوم اجتماعی و انسانی دچار افت خاصی شده است، آفتی چون حجم گزایی، عدم جدیت برخی از استادان و دانشجویان، نمایشی شدن جلسات دفاع از پایان نامه، دایر شدن مراکز و مؤسسات پایان نامه نویسی، تکراری شدن موضوعات، شیوع روش نگرش سنجی صرف... که خود نیازمند به یک آسیب‌شناسی (Pathology) علمی است.

در شرایطی فعلی جامعه، که سازمانها با کمبود بودجه‌های تحقیقاتی روبرو هستند، توجه به بهبود فرایند پایان نامه نویسی اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا اگر سازمانها موفق شوند توان تحقیقاتی جامعه را در راستای نیازهای خود هدایت کنند، علاوه بر بهره‌گیری کاربردی از نتایج تحقیقات دانشجویان، قادر خواهند بود منابع انسانی کارآمد را برای نیازهای استخوانی خود شناسایی کرده و از طرفی دیگر بر فعالیتهای دانشگاهی به سوی هر چه کاربردی‌تر شدن و حل مشکلات دنیای واقعی تأثیر بیشتری بگذارند.

برای نگارش یک پایان نامه هر پژوهشگر به دورویکرد نیاز دارد. این دورویکرد که ضرورتاً شبیه به هم نیستند عبارتند از:

الف: رویکرد فرآیندی

این رویکرد در واقع بکارگیری روش علمی است که طی آن بعد از مشخص شدن مساله اصلی تحقیق، پژوهشگر فرضیه‌هایی می‌سازد و سپس آنها را آزمون کرده و در نهایت از آنها نتیجه‌گیری می‌کند و تمیم‌های لازم را به عمل می‌آورد.

امر پایان نامه نویسی، دچار آفت‌هایی چون حجم گرایی، تکراری شدن موضوعات، عدم جدیت برخی استاتیدو دانشجویان، نمایشی شدن جلسات دفاع از پایان نامه و... شده است.

اصلی‌ترین کانون‌هایی که می‌توانند ایجاد کننده و هدایتگر انگیزه‌های جستجوگری و پژوهندگی در راستای آرمانهای ملی می‌باشد دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی است.

تجزیه و تحلیل، کاربرد و انواع تکنیکهای آماری در تجزیه و تحلیل... تشریح و توضیح داده شده است.

فصل ششم: خلاصه تحقیق و پیشنهادها

پارامی از نگارندگان پایان نامه، به جای یک‌چکیده و خلاصه فصل مختصری را به خلاصه‌ای از پایان نامه خود اختصاص می‌دهند و در انتهای آن پیشنهاداتی را برای پژوهشگران آینده و مجریان احتمالی مطرح می‌سازند.

پیوستها

در انتهای کتاب پیوستهایی نیز به شرح زیر آورده شده است:

- (۱) جداول راهنمای انتخاب تکنیکهای آماری
- (۲) اصول نقادی و معیارهای عمومی در ارزیابی یک پایان نامه
- (۳) توصیه‌هایی برای ارائه و دفاع از پایان نامه
- (۴) اشتباهات متداول در فرایند پایان نامه نویسی

دیگر در قلمرو تحقیق او چیست؟ در این فصل، انواع روشهای تحقیق، شیوه‌های نمونه‌گیری و روشهای گوناگون آن، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات، انواع مقیاسها و... مورد بحث قرار گرفته است.

فصل پنجم: داده‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل آنها در این فصل آشنایی با فرایند تجزیه و تحلیل داده‌ها، قواعد

برای نگارش این فصل پایان نامه به خوانندگان ارائه شده است.

فصل چهارم: روش تحقیق

در چنین فصلی از پایان نامه، دانشجو باید روشها، فنون و ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها را که در تحقیق خودبکار گرفته است شرح دهد و استدلال نماید که چرا از این روش برای تحقیق خود استفاده کرده است و برتری نسبی این روش در رابطه با روشهای

در یک نگاه

کتابهای علوم اجتماعی در اردیبهشت ماه ۱۳۷۸

ردیف	موضوعات	نام کتاب	نام نویسنده	نام مترجم	نام انتشارات	تعدادصفحه	تعدادنسخه	بهاهبرایال	عنوان	نوبت چاپ
۱	تعداد کتابهای منتشرشده علوم اجتماعی در ماه اردیبهشت								۷۰	
۲	تعداد کتابهای چاپ اول								۵۱	
۳	ارزان‌ترین کتاب	فنون و روشهای مشاوره	عبدالله شفیق آبادی		چهر - ترمه	۱۳۶	۴۰۰۰	۱۰۰۰		نهم
۴	گران‌ترین کتاب	اناتومی جامعه: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی کاربردی	فرامرز رفیع پور		شرکت سهامی انتشار	۵۸۸	۵۰۰۰	۳۹۵۰۰		اول
۵	بیشترین نوبت چاپ	مردان مریخی، زنان ونوسی	جان گری	مهدی قراچه‌دلی	پیکان	۳۶۸	۵۰۰۰	۱۱۵۰۰		سیزدهم
۶	بیشترین شمارگان	قانون کار			دوران	۲۲۲	۱۰۰۰۰	۴۰۰۰		یازدهم
۷	کمترین شمارگان	راهنمای اقتصادی و تجاری کنیا	داریوش مهاجر		موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی	۱۳۲	۱۰۰۰	۷۰۰۰		اول
۸	پرکارترین ناشر				۱- نشر نی ۲- ققنوس					۶
۹	پرکارترین مترجم									
۱۰	پرکارترین پدیدآورنده									۲
۱۱	بیشترین صفحه	شرح قانون مجازات اسلامی، بخش دیات (۲ جلد)			ققنوس	۸۸۰	۲۰۰۰	۱۶۰۰۰ ۱۹۰۰۰		اول
۱۲	کمترین صفحه	چهارشنبه سوری یادگار نیاکان ما	فاروق صفی‌زاده		پژوهنده	۴۸	۳۱۰۰	۲۷۰۰		اول

در یک نگاه

کتابهای علوم اجتماعی خرداد ماه ۱۳۷۸

ردیف	موضوعات	نام کتاب	نام نویسنده	نام مترجم	نام انتشارات	تعدادصفحه	شمارگان	بهاهبرایال	عنوان	نوبت چاپ
۱	تعداد کتابهای منتشرشده علوم اجتماعی در ماه خرداد								۱۲۶	
۲	تعداد کتابهای چاپ اول								۹۴	
۳	ارزان‌ترین کتاب	رهبری کارزماتیک	حسن عابدی جعفری		دفتر نشر فرهنگ اسلامی	۳۲	۲۰۰۰	۱۶۷۰		اول
۴	گران‌ترین کتاب	نقش خانواده در پیشگیری از انحرافات			انهرار	۱۰۴	۱۰۰۰	۴۸۰۰۰		اول
۵	بیشترین نوبت چاپ	حقوق مدنی: در شخصیت، تابعیت	حسن امامی		کتابفروشی اسلامیة	۵۸۶	۵۰۰۰	۲۷۰۰۰		شانزدهم
۶	بیشترین شمارگان	پیام‌های پیشگیری از وقوع جرم			پرشکوه	۴۰	۱۰۰۰۰	-		اول
۷	کمترین شمارگان	تبیین نوین بر مفهوم قدرت در سیاست	مهدی مطهرنیا		وزارت امور خارجه، موسسه چاپ و انتشارات	۳۳۲	۱۰۰۰	۱۰۰۰۰		اول
۸	پرکارترین ناشر				بال کبوتران					۱۰
۹	پرکارترین مترجم				رمضان الطافی					۳
۱۰	پرکارترین پدیدآورنده				علیرضا الخلاصی، منقره					۱۰

۵۰ عنوان با شمارگان ۱۰۰۰۰ منتشر شده است.

۳ عنوان با شمارگان ۱۰۰۰ منتشر شده است.